

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**TLHAHLOBO TŠA NGWAGA LE NGWAGA TŠA
BOSETŠHABA**

KEREITI 2

DIPALO - SEPEDI

SETE YA 2: MOHLALA 2012

TLHAGO GO TŠHOMIŠO YA MEHLALA YA MAPHEPHE A NGWAGA LE NGWAGA TŠA BOSETŠHABA (ANA)

1. Tebelelo ka kakaretšo

Diteko tša ngwaga le ngwaga tša Bosetšhaba (ANA) ke Kelo ya semmušo ya mafelelo yeo e lekolago tsebo le mabokgoni ao barutwana ba mphato wa 1- 6 le 9 ba swanetšego go di tšweletša mafelelong a mphato wo mongwe le wo mongwe.

Go thekga Kelo yeo barutwana ba e hwetšago go tšwa sekolong, le go netefatša gore barutwana ba hwetša boitshepho bjo nyakegago gore ba tšee karolo go tšwelela go Kelo ya ka ntle, diphanele tša barutiši le ditsebi tša dithuto ba hlama mehlala ya maphephe a dipotšišo tša melekwana ao barutiši ba ka a šomišago go ruta dithuto tša Dipalo le Maleme.

Mehlala ya maphephe a dipotšišo tša melekwana ye e hlamilwego go lebeletšwe mošomo wa kharikhulamo wa kotara ya 1, 2 le 3 ya ngwaga gomme molekwana wa ANA wa mphato wo mongwe le wo mongwe o šetše o filwe dikolo. Mehlala ya maphephe, go balwa le melekwana ya ANA ga di fetole tsela yeo barutiši ba elago barutwana nako le nako, fela di thuša go tšwetša kelo ya sekolong pele.

2. Sebopego sa mehlala ya dipotšišo

Mehlala ya maphephe e diretšwe go laetša dithekniki goba ditaele tša go fapafapana tše di šomišitšwego ge go elwa mabokgoni goba tsebo. Mohlala, mabokgoni goba tsebo ya diteng tše dingwe e ka elwa ka go šomiša (dipotšišo tše barutwana ba kgethago karabo ya maleba go dikarabo tše di filwego, goba yeo ba kgomagantšago mantšu, ba feleletše mafoko, dipaterone bj.bj)

Ge barutiši le barutwana ba ka hwetša mehlala ya dipotšišo tše di botšišitšwego ka mekgwa ya go fapafapana, fela karabo e le ye tee, ba swanetše go kwešiša gore se se dirilwe ka boomo gomme barutwana ba swanetše go araba dipotšišo ka moka. Barutiši le barutwana ba swanetše go kwešiša gore se se diretšwe gore barutwana ba arabe dipotšišo tša mohlala wa lephephe. Go ba fa mekgwa ye e fapanego ya thekniki le setaele sa go botšiša dipotšišo go fa barutwana boitshepo bja go ngwala meleko/melekwana.

3. Kgokagano le didirišwa tše dingwe tša go rutwa le go ithuta

Dipotšišo tše dingwe tša mohlala wa lephephe di kgokagantšitšwe ka boomo le dipuku tša barutwana tša go šoma, go lebeletšwe mphato wo o itšeng wa maleba, e le go leka go hlagiša tswalano le kamano ya maleba.

Mehlala ya lephephe e beakantšwe go lebeletšwe dinyakwa tša go tšweletšwa ka gare ga Setamente Sa Kharikhulamo ya Bosetšhaba Mphato wa R - 12, Setamente sa Pholisi sa Lenaneothuto le Kelo Mphato wa R – 3, le Setamente sa Protokholo le Kelo ya Bosetšhaba.

Ditokomane tše ka moka, gommogo tše dingwe tšeо dikolo di ka bago le tšona di bopa panka ya maleba ya go nona ya didirišwa, go thuša barutiši ka peakanyo ya dithuto tša letšatši ka letšatši le mokgwa wa go hlama le go ngwadiša barutwana Kelo ya semmušo. (Kelo ya go ithuta).

4. Naa mehlala ye ya maphephe e ka šomišiwa bjang?

Ge mehlala ya maphephe a mphato wo o itšego le thuto di kgobakantšhitšwe go sehlopha se tee, morutiši ga a swanela go fa barutwana gore ba arabe ka nako ye tee. Morutiši o swanetše go kgetha mehlala ya dipotšišo tšeо di lebanego le thuto yeo e beakantšwego ka nako ye e abilwego.

Ka hlokomoelo kgetha dipotšišo tše itšego go tšwa go mehlala ya maphephe a dipotšišo goba sehlopha sa dipotšišo tšeо di laolegago di ka šomišiwa magatong a go fapan a go ruta le go ithuta ka tsela ye e latelago.

Morutiši a ka šomiša ditselana tše:

- 4.1. Mathomong a thutwana bjalo ka teko ya **diagnostiki** go tseba bokgoni le mafokodi a barutwana. Diagnostiki e swanetše go fa barutwana dipolo tša bokgoni le mafokodi a bona, le go thuša morutiši go hlama dithutwana tša maleba tšeо di laetšago mafokodi le go kgohlagantšha bokgoni. Teko ye ya diagnostiki e ka fiwa barutwana bjalo ka mošomo wa gae go boloka nako ya go fa ditaelo ka phapošing.
- 4.2. Nakong ya go ruta teko ya **formatife** e fiwa barutwana go lekodišiša ge barutwana ba tšweletša bokgoni le tsebo yeo e letetšwego ge thutwana e rutwa go ya pele, le go hlokomoela gore ga go morutwana yoo a šalelago morago.
- 4.3. Mafelelong a thuto goba dithutwana tše dintši tša go fapan, bjalo ka teko ya **sammative** e fiwa barutwana go lekodišiša ge barutwana ba hweditše kwešišo gomme ba kcona go bontšha bokgoni le tsebo yeo ba ithutilego. Barutwana ba swanetše go hwetša dipolo tša bona gomme morutiši a bone gore naa barutwana ba hloka thušo ka dikarabo dife tša thutwana.
- 4.4. Magatong ka moka barutwana ba swanetše ke go lekolwa go ya ka dithekniki tša go fapan tša mehuta ka moka ya dipotšišo, bjalo ka go kgetha karabo ya maleba, go tlatša karabo sekgorbeng seo a se filwego, go fa karabo ka lentšu, bj.bj. Ge diteko tša **diagnostiki** le **formatife** di ka ba tše kopana go ya ka palo ya dipotšišo tše di filwego, fela ya **sammative** e tla akaretša dipotšišo tše dintši go lebeletšwe dithuto tšeо di rutilwego ka nako yeo. Taba ya bohlokwa ke gore barutwana ba hwetše nako ya go ithuta go araba dipotšišo tša moleko wa go swana le ANA.

5. Memorantamo le ditšhupatsela tša go araba dipotšišo.

Mohlala wa dikarabo tša go fapafapana tšeо di letetšwego di laeditšwe mo go memorantamo. Barutiši ba swanetše go gopolu gore memorantamo wo o ka se ke wa ba lapiša ka ge el le wa maleba. Maikemišetšo a memorantamo wo ke gofa barutiši tlhahlo e botse ya mokgwa wo barutwana ba ka fago dikarabo tša go fapafapana ka gona. Barutiši ba swanetše go tsenelela le go fa moputso ka mokgwa wa go amogelega le go putsa dikarabo tša go fapan go ya ka kwešišo ya barutwana.

6. Phethagatšo ya kharikhulamo.

Go bohlokwa kudu gore kharikhulamo e swanetše go phethagatšwa ka moka mphatong wo mongwe le wo mongwe. Mehlala ya maphephe ya mphato ka moka le thuto ga di emele kharikhulamo ka moka, fela di laetša tsebo le bokgoni bjoo bana ba ka bo laetšago kotareng ya 1, 2 le 3 ka ngwaga. Mošomo wo barutwana ba swanetšego go o rutwa o laeditšwe ka gare ga Setatemente sa Pholisi sa Lenaneothuto le Kelo (SEPHOLEKE/CAPS).

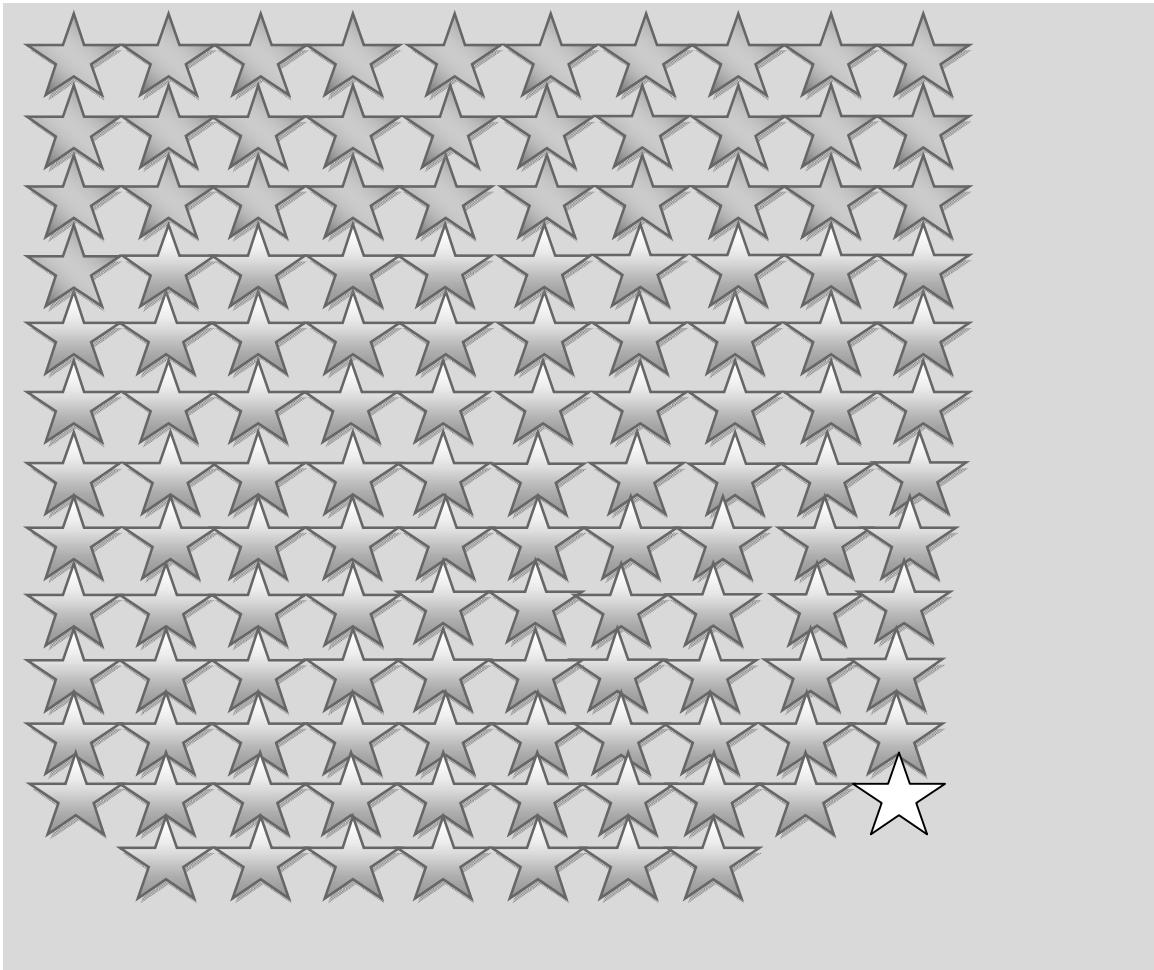
7. Mafetšo

Maikemišetšo a Lefapa la Thuto ke go tšwetša kgatelopele ya magato le boleng bja bokgoni bja barutwana go mabokgoni a maleme le dipalo. Lefapa la thuto le šomiša ANA bjalo ka sedirišwa sa go lekola ge e le gore bokgoni bja barutwana bo a hlatloga, bo eme felo go tee goba bo a theoga. Dilete le dikolo di swanetše go fa barutiši thekgo le go didirišwa tše di hlokegago go dira gore thuto le go rutwa di hlatloge. Ka go šomiša mehlala ya maphephe a ANA bjalo ka didirišwa tše di tla thušago barutwana go ba le tsebo ya mekgwanakgwana yeo dipotšišo di ka botšišwago ka gona. Ge mehlala ya maphephe e ka dirišwa gabotse e ka thuša barutwana goba le tsebo le mabokgoni a go ithuta ao a okeditšwego ka mokgwa wa maleba gomme ba šoma gabotse dithutong tša bona le molekong wa ANA wo o tlago.

1. **DINOMORO, DIOPHAREI ŠENE LE DITSWALANO.**

(0-150)

Lebelela diswantšho tše gomme o arabe dipotšišo tše di latelago.

(a) Balela dinaledi o ngwale nomoro ya maleba.

_____

(b) Na ke dihlophana tša nne tše kae tša dinaledi? _____

(c) Na ke dihlophana tša hlano tše kae tša dinaledi?

_____

(d) Na ke dihlophana tša tharo tše kae tša dinaledi?

_____

(e) Na ke dihlophana tša lesome tše kae tša dinaledi?

_____

2. Tlatša dinomoro tše di tlogetšwego.
- a. 131; _____ 133; _____; _____; 136.
b. 120; _____; _____; _____; 140
3. Feleletša nomoro paterone tše.
- a. _____; 70; 72; _____; _____; 78
b. 110; _____; _____; 95; _____; 85
4. Tlatša ka nomoro ye e tlogetšwego.
- a. 36; 37; _____; _____; 40
b. 66; 68 ; _____; _____; 74
c. 12; 16; _____; _____; 28
5. Ngwala dinomoro palo tša maina a.
- a. Masomešupa seswai _____
b. Lekgolo hlano _____
c. Lekgolo masomehlano _____
6. Ngwala maina/mantšu a dinomoro tše.
- a. 36
b. 52
c. 100
d. 32

7. Thala mothalo go lebantšha dinomoro palo le nomoro ka mantšu.
- a. 98   lekgolo masomenne senyane
b. 118   masomeseswai
c. 149   lekgolo lesomeseswai
d. 80   lesometee
e. 11   masomesenyane seswai
8. Ngwala nomoro ye e tlogo magareng ga dinomoro tše o di filwego.
- a. 19   21
b. 23   25
c. 59   61
9. Tlatša =, > goba < go feleletša palo foko tše.
- a. 122 _____ 102
b. 105 _____ 105
c. 101 _____ 110

10. Beakanya dinomoro tše go tloga go **ye nnyane** go fihla go **ye kgolo**.

- a. 100 110 95 90 105
-

- b. 51 15 105 115
-

- c. 56 54 50 52 58

11. Beakanya dinomoro tše go tloga go **ye kgolo** go fihla go **ye nnyane**.

- a. 35 47 43 31 39
-

- b. 35 40 25 45 30
-

- c. 42 44 43 45 30
-

12. Ngwala dinomoro tše o ekiša mohlala.

Mohlala: $37 = 30 + 7$ = masome a 3 + metšo e 7.

a. $27 =$ _____

b. $14 =$ _____

c. $41 =$ _____

d. $52 =$ _____

13. Tlatša dikarabo tše maleba dikgobeng tše o di filwego.

a. 28 , boleng bj a 8 ke _____ boleng bj a 2 ke
_____.

b. 35 , boleng bj a 5 ke _____ boleng bj a 3 ke
_____.

c. 42 , boleng bj a 2 ke _____ boleng bj a 4 ke
_____.

14. Hlakanya ka go ripaganya nomoro e kgolo.

Mohlala $19 + 7 = 10 + 9 + 7$

$$= 10 + 10 + 6$$

$$= 26$$

a. $16 + 7 =$ _____ + _____ + 7

$$= _____ + _____ + _____$$

$$= _____$$

$$\begin{aligned}
 b. \quad 19 + 6 &= 10 + \underline{\hspace{2cm}} + 6 \\
 &= 10 + \underline{\hspace{2cm}} + \underline{\hspace{2cm}} \\
 &= \underline{\hspace{2cm}}
 \end{aligned}$$

15. Ngwala seripa sa nomoro ye o e filwego.

Nomoro

Seripa

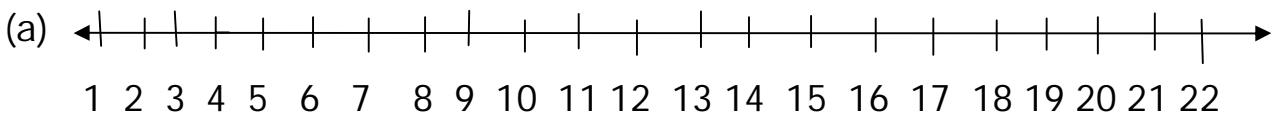
a.	24	
b.	16	
c.	12	

16. Menaganya nomoro ye gabedi.

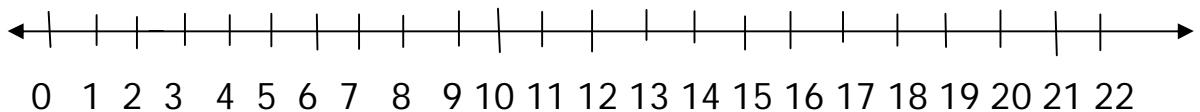
a.	18	
b.	10	
c.	14	

17. Šomiša mothalopalo go

hlakantšha 13 le 8

(b) ntšha 14 go 22

18. Tharollo ya (dipalo ntšu)

- a. Lebo o na le memabolo e 45. O timeditše memabolo e 20. Na o šetše ka memabolo e me kae?
-

- b. Tholang o na le malekere a 16. O file Busi malekere a 7. Na o šetše ka malekere a ma kae?
-

- c. Jubalani o kgele diperekisi tše 23 gomme Buti a kga diperekisi tše 25.

Na Buti o kgele diperekisi tše kae go feta Jubalani?

Buti o kgele diperekisi tše _____ go feta Jubalani.

- d. Myakallo, Lerato, Mary le Pam ba na le malekere a 4 o mongwe le yo mongwe. Na ka moka ge ba hlakane ba swere malekere a ma kae?
-

19. Feleletša go hlakantšha ka go ipoletša.

Tlaleletša dinomoro tše di tlogetšwego.

a. $27 + 2 + \underline{\quad} + \underline{\quad} = 33$

b. $31 + \boxed{\quad} + \underline{\quad} + \underline{\quad} = 43$

c. $16 + 10 + \underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$

d. $19 + 6 + \underline{\quad} + \underline{\quad} = \underline{\quad}$

20. Tlaleletša taekeramo ye.

a. $16 \rightarrow \boxed{\quad} \rightarrow \underline{\quad}$

b. $24 \rightarrow \boxed{+10} \rightarrow \underline{\quad}$

21. Go kgobokanya le go abelana.

• • • • • • •
• • • • • • •
• • • • • • •

Lebelela dinkgokolwana tša ka godimo o feleletše mafoko a.

a. Go na le methaladi ye 3 ya go ba le dinkgokolo tše _____
o mongwe le o mongwe.

b. Ke dinkgokolwana tše _____ ka moka ge di hlakane.

22. a. Tokišo o swanetše go hlopha dikarata tše 36 ka dihlophana tše 6 sengwe le sengwe.

Naa o tla dira dihlophana tše kae? _____

- b. Ge o abela batho ba 6 R48, naa motho o mongwe le o mongwe o tla hwetša bokae? _____
- c. Barutwana ba kereiti 3 ke ba 42. Bašemane le basetsana ba a lekana ka palo. Naa ke basetsana ba ba kae? _____

23. Araba dipotšišo tše.

a.

Sebopego se se arotšwe ka diripa tše _____ tša go lekana gomme _____ e khalarilwe.

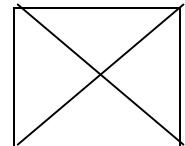
b.

Sebopego se se arotšwe ka diripa tše _____ tša go lekana gomme _____ e khalarilwe.

- c. Khalara karolo ye nngwe le ye nngwe yeo e laeditšwego fa.

Tee tharong

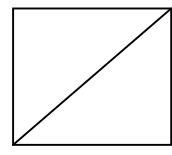
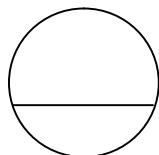

kotara

- d. Swaya sebolego ka ✓ go laetša gore se arotšwe ka diripa tše
pedi tša go lekana goba X go laetša gore diripa ga di lekane.

--	--

--

24. Tshelete
Feleletša

	Theko	O patetše ka	Tshentshi
a.	R1,20	R2	
b.	R10	R20	
c.	R3	R5	

25. Maggie o reka legapu ka R8 le lephopho ka R9.

Naa o tla hwetša tshentshi ya bo kae ge a ka patela ka R20?

tshentshi_____.

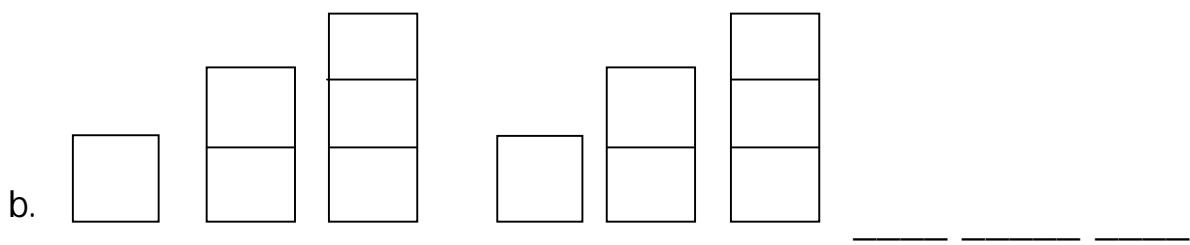
26. Hlakantšha.

a. $5c + 10c + 10c = \underline{\hspace{2cm}}$

b. $5c + 5c + 10c = \underline{\hspace{2cm}}$

c. $20c + 20c + 20c = \underline{\hspace{2cm}}$

27. Feleletša paterone ye nngwe le ye nngwe.

c. **SsSs SsSs** _____ _____

28. Dinomoro paterone.

Feleletša dinomoro paterone tše.

a. 132; 133; 134; ____; ____; ____ ; 138

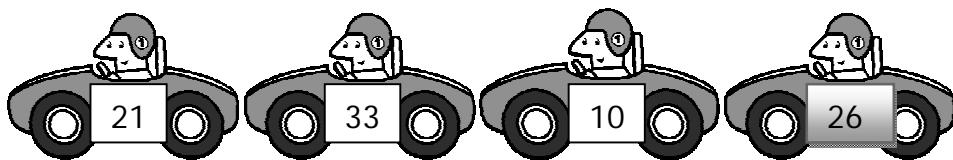
b. 132; 134; 136; ____; ____; ____; 142

c. 146; 144; 142; ____; ____ ; 134

d. 120; 125; 130; ____; ____; ____; 150

e. 114; 117; 120; ____; ____; ____; 132

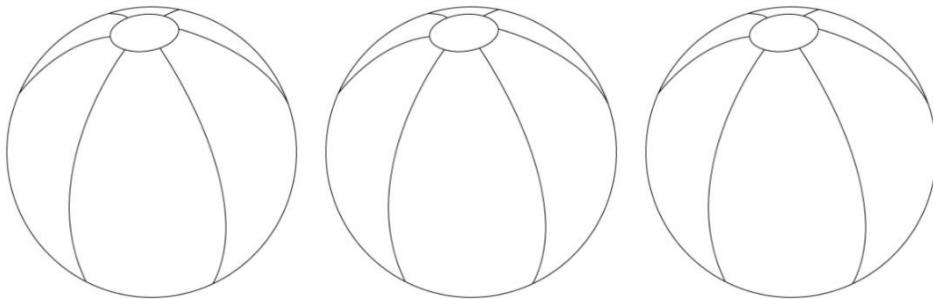
29. Maemo

Lebelela dikoloi tše 4 di emisitšwe ka mothaladi.

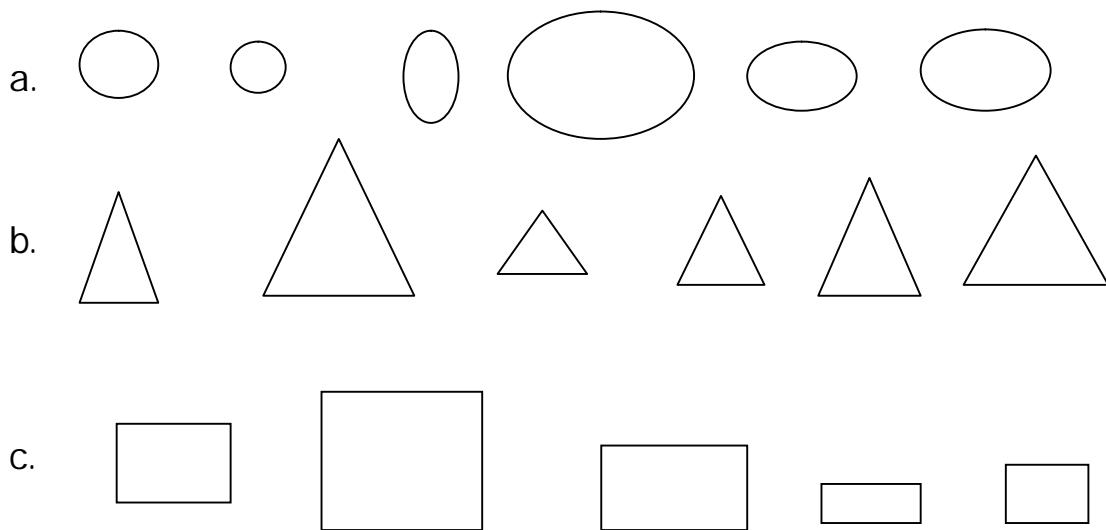
Feleletša mafoko a.

- a. Koloi ya nomoro _____ e etile pele.
- b. Koloi ya nomoro _____ le _____ di šetše koloi ya nomoro 33 ka morago.
- c. Koloi ya nomoro _____ e tla morago kgauswi le koloi ya nomoro 10.
- d. Koloi ya nomoro _____ e tla kgauksi ka pele ga koloi ya nomoro 33.
30. Khalara bolo ya ka letsogong la mpati ka serolwana, ya ka letsogong la go ja ka ye tala lerata, gomme ya gare ka ye phepolo.

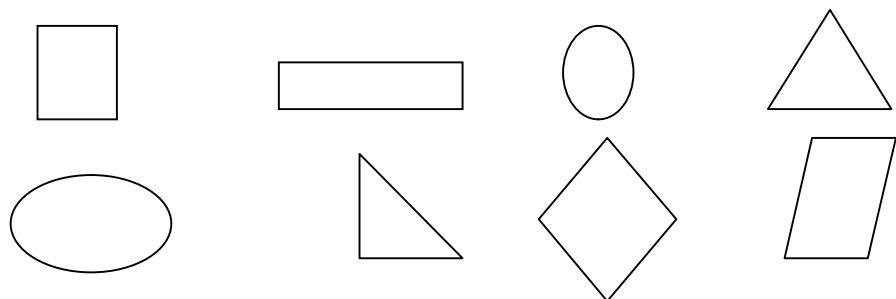

31. a. Naa lerumo le le šupile kae? _____.
- b. Naa lerumo le le šupile kae ? _____.
- c. Naa lerumo le le šupile kae ? _____.
- d. Naa lerumo le le šupile? _____

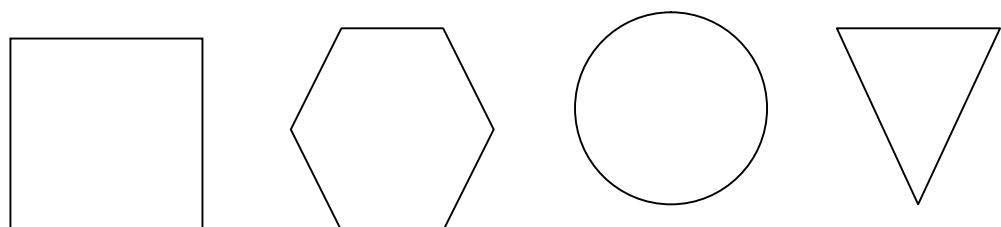
32. Mo go dihlophana tše tša dibopego , khalara sebopego se sennyane ka serolwana, sebopego se segolo-golo ka tala gomme se se golonyana ka hubedu.

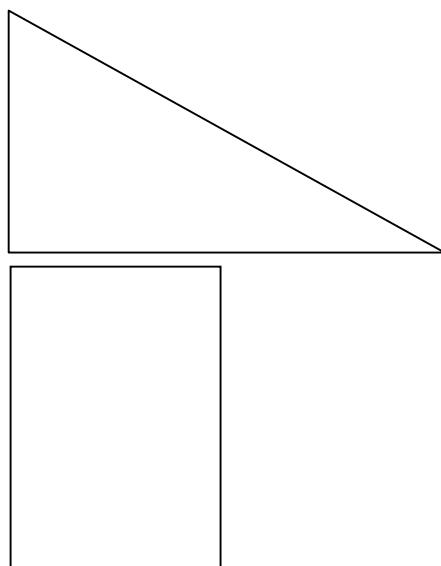
33. Swaya dibopego tše dinago le morumo wa thwii ka" ✓" gomme tsa go ba le morumo wa go kgopama ka X.

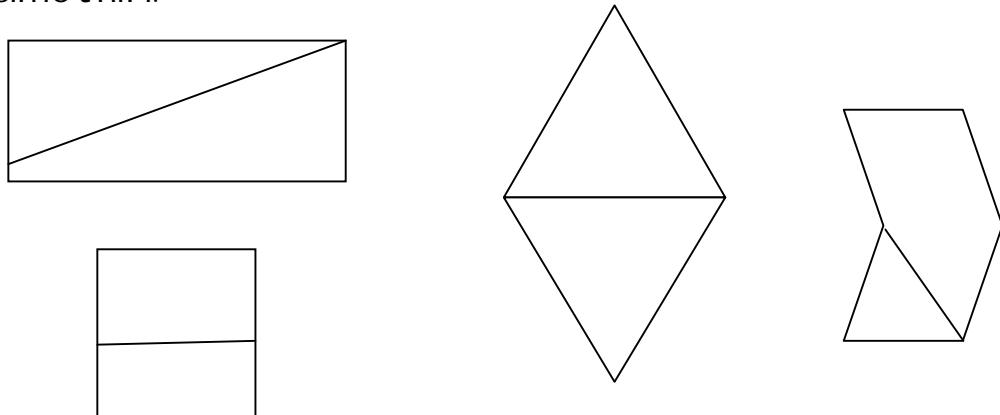
34. Simethiri
Thala mothalo wa simethiri go ye nngwe le ye nngwe ya dibopego tše tša 2-D.

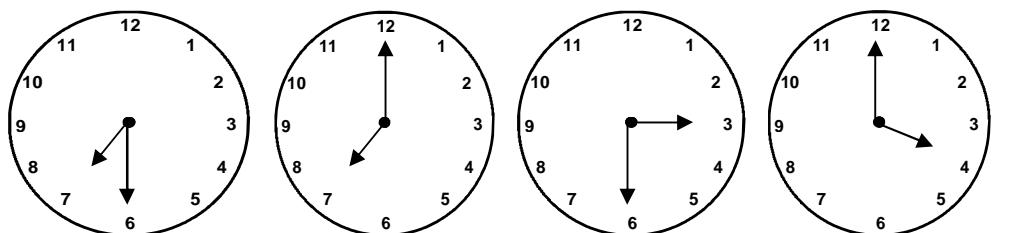
35. Thala lehlakore le lengwe la semethiri go feleletša seswantšho se.

36. Swaya ✓ sebolego sa go ba le mothalo wo o nepagetšego wa simethiri.

37. Nako
Ke nako mang?

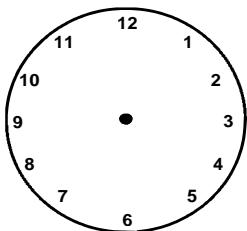

38. Kelo

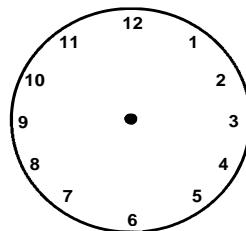
- a. Naa matšatši a 3 ka morago ga letšatši la mafelelo la Janeware ke lefe?
_____.
- b. Ge e le gore letšatši la Dumi la matswalo ke matšatši a mahlano pele ga 23 Janeware. Naa letšatši la Dumi la matswalo ke lefe? _____.
- c. Naa go tloga go letšatši la Keresemose go ya go di 1 tša Janeware ke matšatši a makae? _____

39. Nako

- a. Thala manakana go laetša nako ye.

Iri ya 12

Seripa gare go tswa go 7

40. Bongi o tlogile gaye go ya sekolong ka iri ya 7 goseng. O boile gae ka iri ya 3 mosegare. Naa Bongi o tšeere diiri tše kae a se gona ka gae? _____

41. Balela gore ke diiri tše kae:

- a. Go tloga go iri ya 8 go fihla go iri ya 12. _____.
- b. Go tloga go iri ya 1 go fihla go iri ya 7. _____.

- c. Go tloga go seripagare go tšwa go iri ya 2 go fihla go seripagare go tšwa go iri ya 9._____.
- d. Go tloga go iri ya 4 go fihla go seripagare go tšwa go iri ya 12._____.

42. Botelele

Lekodiša botelele bj a methalo e 5 ka fase

Mothalo A _____

Mothalo B _____

Mothalo C _____

Mothalo D _____

Araba dipotšišo, o se ke wa ela methalo.

- a. Mothalo _____ ke o motelele telele.
- b. Mothalo _____ keo o mokopana kopana.
- c. Mothalo _____ le mothalo _____ ke e mekopana go feta mothalo D.

43. Tšhomijo ya Data

Seswantšho se se emetše aeseikhiri mi e 1.
Diae seikhiri mi tše o di rekišitšwego sekolong.

Nomoro ya diaesikhiri mi					
					
					
					
					
					

Mošupologo Labobedi Laboraro Labone Labohlano

Lebelela pictokerafo ye gomme o arabe dipotšlo.

- Naa ke ka letšatsi lefe mo go rekišitšwego diae seikhiri mi tše dinnyane go feta ke tše dingwe? _____.
- Ka Mošupologo go rekišitšwe diae seikhiri mi tše _____.
- Ka Labone go rekišitšwe diae seikhiri mi tše _____.
- Nomoro ya diae seikhiri mi ka moka yeo e rekišitšwego _____.
- Naa go rekišitšwe diae seikhiri mi tše kae ka Labohlano go feta tše o di rekišitšego ka Labobedi?
_____.

44. Balela dibopego tše tša go fapano gomme o khalare sehlopha se sengwe le se sengwe ka mmala wa sona go laetša gore ke tše kae sehlopheng se sengwe le se sengwe.

